

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH

Saparova Umida Baxromovna

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti o'qituvchisi

Sirojaddinov Aizbek Doston o'g'li

Toshkent amaliy fanlar universiteti 3-kurs talabasi.

Annotatsiya: *Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyalarini shakllantirishning o'ziga xos jihatlari, boshlang'ich sinfdanoq o'quvchilar ongida shakllantirish xususida fikr muloxazalar bildirilgan. Xususan, boshlang'ich sinflarda kompyuter texnologiyalari orqali darslarni modellashtirish o'quvchilar bilimni oshirishga, ularda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga e'tibor qaratilgan va shu kabilar yuzasidan fikr muloxazalar keltirilgan.*

Tayanch so'zlar: *o'z-o'zini rivojlantirish, kompetensiya, kompyuter, ta'lim, zamonaviy ta'lim, dars, texnologiya.*

Boshlang'ich Sinf O'quvchilarini O'z-o'zini Rivojlantirish Kompetensiyasi
Matematika Fanida

1. Ta'limning Interaktiv Yo'nalishi

Boshlang'ich sinfdan o'quvchilar uchun matematika darslarini interaktiv qilish tadbirlari o'tkazish, guruhda ishlash va o'z-o'zlarini ifodalashlari orqali rivojlanishlarini ta'minlashda katta ahamiyatga ega.

2. O'quvchilarni Mantiqiy Ko'nikmalar Bilan Tanishtirish

Matematika fani orqali o'quvchilarga mantiqiy ko'nikmalar o'rgatilishi, masalan, jadval tuzish, tartiblash va tartibni tahlil qilishni o'rgatish, ularni mantiqiy muammosiz holatda ishlatish orqali o'z-o'zlarini rivojlantirishlari uchun zarurdir.

3. Amaliyotlarni Mustaqil Bajarish

O'quvchilarga matematika darslarida o'rgatilgan konseptlarni mustaqil ravishda bajarishlari uchun amaliy mashg'ulotlarni keng qamrovli tashkil etish, ularni masofaviy yoki onlayn platformalar orqali ham bajarishlari rivojlanishlariga yordam berishi muhim.

4. O'quvchilarni Hayollarini Qo'llab-quvvatlash

Matematika fani orqali o'quvchilarga hayollarini izohlash, masalalar yaratish, o'zlarini rivojlantirishlari va ijtimoiy jamiyatdagi o'z o'rinlarini topishlari uchun masalalarga tahlil qilishlari, ularni o'ylagan savollar yaratishlari va yechishlari o'zgaruvchiliklarini rivojlanishlarini ta'minlaydi.

5. Matematika Bilimini Amaliyotga Solishtirish

O'quvchilarni matematika bilimni qanday amaliyotda qo'llashlari haqida o'rgatish, ularni hayotiy muammolarni hal qilishda matematika asosida fikr yuritishga

tez-tez jiddiylikni yetkazib berish, ularni haqiqiy hayotda matematikani qanday qo'llashlari kerakligini o'rgatish.

Mamlakatimiz Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev "Yoshlarimizning mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo'lib, dunyo miqyosida o'z tengdoshlariga hech qaysi sohada bo'sh kelmaydigan insonlar bo'lib kamol topishi, baxtli bo'lishi uchun davlatimiz va jamiyatimizning bor kuch va imkoniyatlarini safarbar etamiz" degan da'vatlari ta'limning sifatli va samarali tashkil etilishini, ayniqsa, boshlang'ich sinflardan boshlab o'quvchilarni mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega shaxs sifatida tarbiyalash bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Respublikamizda xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasi tasdiqlandi, yoshlar ta'lim-tarbiyasi uchun qo'shimcha sharoitlar yaratishga qaratilgan kompleks chora - tadbirlarni o'z ichiga olgan beshta tashabbus amaliyotga tatbiq etildi, umumiy o'rta ta'limning kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan davlat ta'lim standartlari hamda fan o'quv dasturlari ishlab chiqildi, ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarda ishtirok etishning me'yoriy asoslari yaratildi. Shu asoslarga tayangan holda bugun barcha maktablarda ya'ni boshlang'ich sinflarda darslarni tashkil etishda kompyuterlar va axborot texnologiyalaridan foydalanib kelmoqdamiz.

Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish kompetensiyasi - aniq hisob-kitoblarga asoslangan holda shaxsiy, oilaviy, kasbiy va iqtisodiy rejalarni tuza olish, kundalik faoliyatda turli diagramma, chizma va modellarni o'qiy olish, inson mehnatini yengillashtiradigan, mehnat unumdorligini oshiradigan, qulay shart-sharoitga olib keladigan fan va texnika yangiliklaridan foydalana olish layoqatlarini shakllantirishni nazarda tutadi. Mazkur kompetensiyalar umumta'lim fanlari orqali o'quvchilarda shakllantiriladi.

Shuningdek, har bir umumta'lim fanining mazmunidan kelib chiqqan holda o'quvchilarda fanga oid umumiy kompetensiyalar ham shakllantiriladi. Shunday ekan, matematika fani insonning intellektini, diqqatini rivojlantiradi, ko'zlangan maqsadga erishish uchun qat'iyat va irodani tarbiyalaydi, algoritmik tarzda tartib-intizomlilikni ta'minlaydi va tafakkurini kengaytiradi. Matematika olamni bilishning asosi bo'lib, tevarak-atrofdagi voqea va hodisalarning o'ziga xos qonuniyatlarini ochib berish, ishlab chiqarish, fan-texnika va texnologiyaning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega.

Matematika darslarida o'quvchilarni o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasining ko'nikmalarini shakllantirish maqsadida sinfda kompyuterdan foydalanish orqali o'qituvchi o'z mashg'uloti davomida o'quvchilarga ma'lum hajmdagi mashg'ulotlarni beribgina qolmay, ularda turli vositalardan, mustaqil ravishda boshqa ma'lumotlarni izlab topishga ishtiyoq tug'dirishni shakllantirishga erishishiladi. O'quvchilarning mustaqil ravishda bilishga harakati yaxshi tashkil etilgan bo'lsa, mashg'ulot shuncha samarali va sifatli o'tadi. Kompyuter texnikasidan foydalanib, darslarni tashkil etish orqali o'quvchilarni mustaqil ish olib borish imkoniyatini oshiradi, o'qituvchi esa

o'tilgan materialni o'zlashtirish jarayonini turli shakllarda nazorat qilishi mumkin. Ta'lim innovatsiyalari - ta'lim sohasi yoki o'quv jarayonida mavjud muammoni yangicha yondashuv asosida yechish maqsadida qo'llanilib, avvalgidan ancha samarali natijani kafolatlay oladigan shakl, metod va texnologiyalardan iborat deb aytish mumkin.

Xulosa. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, matematika fanini o'rgatishda boshlang'ich sinf o'quvchilarini rivojlantirish kompetensiyasi katta ahamiyatga ega. Ta'limda interaktiv yo'nalish, mantiqiy ko'nikmalar bilan tanishtirish, mustaqil amaliy mashg'ulotlar va hayollarini qo'llab-quvvatlash o'quvchilarni matematikadan ko'proq foydalanishga yordam beradi. Bunaqa usullar orqali, o'quvchilar matematika bilimini hayotiy muammolarni hal qilishda va kreativ fikr yuritishda qo'llashlari orqali o'zlarini rivojlantirishlari mumkin.

Matematika fani o'quvchilarga rivojlantirish kompetensiyasi olishda katta ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilar o'zlarini rivojlantirish va muammolarni hal qilishda matematikani muvaffaqiyatli qo'llashlari orqali o'zlarini tayyorlashlari uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Boshlang'ich sinflarda matematika fanini kompyuter texnologiyalari orqali modellashtirish o'quvchilarda o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyalarini shakllantiradi va ta'lim sifatini oshirishda katta ko'makchi vosita hisoblanadi. O'quvchilarga matematik amallarni, tushunchalarni o'rgatishda juda ham samarali usuldir. Chunki, hozirgi zamon talabidan kelib chiqib aytadigan bo'lsak, ijtimoiy tarmoqlar rivojlangan, har bir o'quvchi texnika vositalaridan o'rinli foydalana olishi kerak. Bu uchun avvalambor har qanday darsni sifatli tashkil qilish bu o'qituvchining oldida turgan eng dolzarb masala, ulargina qo'yilgan masalani muvaffaqiyatli yechishni ta'minlaydi, aynan shu paytda bilim olish faoliyati to'planadi. Bu uchun o'qituvchi yetakchi o'rinda bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Divanova M.S., Alimova S.Q., Alimov O.N. Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanish, 46 bet.

2. Jumayev M.E., Tadjiyeva Z.G'. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi "Fan va texnologiya", 2005. 312 bet.

3. Jumayev M.E, Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. (OO'Y uchun darslik.) Toshkent. "Bayoz" 2021 yil.

4. Abdullayeva B.S. va boshqalar Matematika 1.1-sinflar uchun ilg'or va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat nashriyoti.11 b.t.Toshkent-2014.

5. Toshpo'latova M.I. Matematika 1.1-sinflar uchun matematika fanidan elektron axborot-ta'lim resursi №DGU 20140188

6.ChatGPT.